

Trzeci pakiet energetyczny w państwach bałkańskich, Mołdawii i na Ukrainie od 2015 roku

Tomasz Dąbrowski, Marta Szpala

6 października państwa sygnatariusze Traktatu o Wspólnocie Energetycznej (WE) – Albania, Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Czarnogóra, Kosowo, Macedonia, Mołdawia, Serbia oraz Ukraina – podczas posiedzenia rady ministerialnej w Kiszyniowie wprowadziły zmiany do traktatu o WE, zobowiązując się wdrożyć do stycznia 2015 roku unijne regulacje tzw. trzeciego pakietu energetycznego. Zakładają one rozdzielenie działalności produkcyjnej (dostaw), przesyłowej oraz dystrybucyjnej w sektorze gazu i energii elektrycznej, wzmocnienie uprawnień i niezależności organów regulacyjnych oraz większą ochronę praw konsumentów. Trzeci pakiet reguluje też zasady równego dostępu do infrastruktury przesyłowej (Third-Party Access). Wprowadza również rozwiązania utrudniające przejęcie kontroli nad systemami przesyłowymi przez przedsiębiorstwa z państw trzecich (te przepisy mają wejść w życie dopiero od 2017 roku).

Komentarz

- Zapowiedź przyjęcia trzeciego pakietu przez państwa WE świadczy o atrakcyjności unijnego modelu organizacji rynku energetycznego. Jest także sukcesem zewnętrznej polityki energetycznej UE. Poprawi bowiem bezpieczeństwo dostaw do samej Unii oraz ułatwi integrację rynków energetycznych sygnatariuszy traktatu i państw UE. W dłuższej perspektywie pozytywnie wpłynie także na proces akcesji państw kandydujących do UE.
- Dotychczasowe doświadczenia z przyjmowaniem trzeciego pakietu w państwach UE wskazują, że wdrożenie regulacji przez państwa WE w tak krótkim terminie będzie niezwykle trudne. Determinację państw będzie prawdopodobnie osłabiać brak sankcji w przypadku niewdrożenia postanowień traktatu.
- Poprzez zobowiązanie do przyjęcia trzeciego pakietu energetycznego państwa WE wysyłają jasny polityczny sygnał dążenia do uzyskania członkostwa w Unii Europejskiej i ustanowienie przejrzystych zasad na rynku energii. U podstaw tej decyzji leżą jednak różne motywacje. Dla państw bałkańskich priorytetowe znaczenie ma przyciągnięcie inwestorów do wymagających poważnej modernizacji sektorów energetycznych. Nieprzejrzyste prawodawstwo było bowiem jedną z głównych przyczyn wycofywania się inwestorów zagranicznych z tych rynków. Natomiast dla Ukrainy oraz Mołdawii trzeci

pakiet będzie ważnym instrumentem wzmocnienia pozycji względem Rosji. Przyjęcie pakietu utrudni Gazpromowi utrzymanie dominującego statusu na mołdawskim rynku (Gazprom kontroluje monopolistyczną spółkę Moldovagaz) oraz może skomplikować jego dążenie do przejęcia kontroli nad systemem ukraińskich gazociągów przesyłowych i uzyskania udziału na rynku wewnętrznym. Dodatkowo decyzja o przyjęciu pakietu poprawia wiarygodność Ukrainy jako państwa tranzytowego surowców energetycznych do UE.

- Następstwem wdrożenia trzeciego pakietu w państwach WE będą poważne zmiany na ich rynkach energetycznych. Pakiet wymusi bowiem liberalizację rynków oraz restrukturyzację państwowych spółek energetycznych (zazwyczaj są one obecne zarówno w przesyłach, jak i dystrybucji). Zakres zmian w poszczególnych państwach będzie zależał przede wszystkim od przyjętego modelu rozdziału właścicielskiego (*unbundling*).

Tomasz Dąborowski, Marta Szpala
współpraca Wojciech Konończuk